

ÖĞRETİM ELEMANLARININ SANATA KARŞI TUTUMLARININ ÖLÇÜLMESİ VE DEĞERLENDİRİLMESİ (KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ)

Abdullah Ayaydın¹ - M. Kayhan Kurtuldu² - Bihter Akyol Dayı³

Öz

Bu çalışmada Karadeniz Teknik Üniversitesinde görev yapmakta olan öğretim elemanlarının sanata karşı olan tutumları belirlenmeye çalışılmıştır. Fakültelere, yüksekokullara bölümlere göre gruplanan öğretim elemanlarının görüşleri tespit edilmeye ve bu görüşlerden hareketle sonuçlar yorumlanmaya çalışılmıştır. Çalışma kapsamında araştırmacılar tarafından daha önce geliştirilen "Sanata İlişkin Görüşleri Belirlemeye Yönelik Ölçek" kullanılmıştır. Ölçekte sanatın önemine, gerekliliğine ve sanattan hoşlanmaya yönelik ifadelerin yer aldığı önermeler bulunmaktadır. Öğretim elemanlarının ölçeğe verdikleri cevaplar çeşitli istatistik işlemlerden geçirilerek yorumlanmıştır. Yapılan analizler sonucunda öğretim elemanlarının sanata karşı genel tutumunun olumlu yönde olduğu anlaşılmıştır. Fakülte, cinsiyet, kıdem, yaş, unvan gibi değişkenler için yapılan karşılaştırmalı ölçümlerde herhangi bir anlamlı farka rastlanmamıştır. Elde edilen genel olumlu görüşler tüm katılımcılarda değişkenlere bağlı olmaksızın genel bir dağılım olarak görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: KTÜ, Sanat, Tutum, Öğretim Elemanı

An Assessment and Evaluation on The Teaching Staff Attitudes Towards Art (Karadeniz Technical University Sample)

Abstract

In this study, it was tried to determine the attitudes of the academic staff working at Karadeniz Technical University towards art. The opinions of faculty members grouped according to the departments of the faculties were tried to be determined and the results were tried to be interpreted IN the direction of these opinions. In the study, "The Scale to Determine the Opinions about Art" developed by the researchers was used. In the scale there are proposals for the importance of art, its necessity, and expressions about the pleasure of art. The answers given by the instructors to the scale were interpreted through various statistical procedures. As a result of the analysis, it is understood that the general attitude of the instructors towards art is positive. No significant differences were found in comparative measures for variables such as faculty, gender, seniority, age, and title. The overall positive attitudes obtained from the analysis were evaluated as a general distribution regardless of variables in all participants.

Keywords: KTU, Art, Attitude, Instructor

¹ Prof. Dr., Trabzon Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı, ayaydin2011@hotmail.com

² Prof. Dr., Trabzon Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı, kayhankurtuldu@gmail.com

³ Öğr. Gör., Trabzon Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Resim Bölümü, akyoldayi@ktu.edu.tr

1. Giriş

İnsanoğlu geçmişten günümüze kadar kendisini ifade etmek amacıyla sanatın çeşitli türleri olan müziği, resmi, heykeli, tiyatroyu, edebiyatı çok zaman bir araç olarak tercih etmiş ve hayatının bir parçası yapmıştır (Şenlitürk, Ketten ve Arslan, 2017:2). Bu kapsamda sanat, yaşayan tüm bireylerin kimi zaman yaşam kaynağı, kimi zaman kendini ifade etme biçimi, kimi zaman ihtiyaçları doğrultusunda kullandığı bir unsur, kimi zaman ise kazanç kapısı olmuştur. Bu kapsamda öncelikle sanatı tanımlama önemlidir. Dede'ye göre (2017:1561) sanat tek bir tanım ile ifade edilemez ve farklı bakış açılarından faydalanılarak ortaya koyulabilecek, bu kapsamda ancak geniş yelpazede değerlendirilebilecek bir alandır. Kısa bir tanım yapmak gerekirse sanat için duygu ve düşüncelerin farklı malzeme ve yöntemlerle ifade edilmesi biçiminde bir açıklama yapılabilir.

Sanat nasıl tanımlanabilir ve hangi tanım üzerinde uzlaşılabilir sorusu kapsamında sıralanabilecek tanımların bazıları şöyledir: *Sanat eseri kavramına vurgu yaparak*: “Sanat anlamlı bir biçimdir” denilebilir. *Sanatçı unsurunu temel alan yaklaşım*: “Sanat, sanatçının duygu, düşünce ve izlenimlerinin estetik düzeyde dışa vurulmuş halidir” *Sanat tüketicisi açısından yaklaşım*: “Sanat, onu izleyen ve dinleyen kişilere estetik bir haz veren olgudur” *Doğa ve toplum (çevre) unsurunu temel alan tanım*: “Sanat dış gerekliliğin yansımasıdır” (Boydaş ve Balcı, 1997:167). Sanatın ne olduğu, nasıl olduğu, ne olması gerektiği ana sorusu paralelinde sorulacak her soru ister istemez sanat yapıtlarının ne olduğu sorularını da kapsamına almaktadır. Bu kapsamda ortaya çıkan önemli bir husus ise sanat yapıtlarının mı yoksa sanatın mı önemli olduğu ikilemidir.

Heidegger bu ikilemi şöyle dile getirmektedir: “Sanat, sanat yapıtının içinde saklı haldedir o halde sanat yapıtı nedir ve nasıl sanat yapıtı olur? Sanatın ne olduğu aynı şekilde yapıtın kendisinden çıkarılmalıdır. Yapıtın ne olduğunu ise ancak sanatın ne olduğundan hareketle öğrenilebilir” (Akt. Yetişken, 1998:72). Sanat, insanın ruhsal ihtiyacını karşılayan bir biçim yaratma eylemidir (Tansuğ, 1988:22). Sanat, yalnızca resim veya müzik eserleri anlamında değildir. Sanat insan zekâsının, hayatı en ilgi çekici, en güzel biçimlere sokması demektir (Erinç, 2004b:89). Sanat kavramının anlaşılmasında ve tanımlanmasında önemli etkenlerden biri de sanatçıdır. Sanatçı olmadan sanatın da anlamsız olacağı düşünülmelidir. Bigalı'ya (1984:33) göre sanatçı kendini anlatabilme sürecinde dış dünyada yeni hayat şansları arar, yeni tecrübelerle teşebbüs eder. İnsanlık, kendi iç dünyasının farkına varmak ve bu yolla hayatını temsil etmek için sanatı vasıta yapmıştır. Bir tabloyu ya da bir besteyi, o eseri yapan sanatçının iç gerçekliği olarak görmek gerekir. Seyirci/sanatsever ise çeşitli heyecanlar; çeşitli değerlendirme farkları yaşayarak bu süreçte yerini alır. Çakır İlhan'a (1994:174) göre sanat, insana özgü duyguların ve düşüncelerin eser, tablo, heykel gibi araç ve gereçlerle anlatımıdır. İnsan hayatını daha anlamlı kılmak ve daha iyi noktalara taşımak sanatla mümkündür. Sanat insana yaşamının her kesiminde güç ve zevk verebilir. Gombrich'e (2007:15) göre ise sanat diye bir şey yoktur, yalnızca sanatçılar vardır. Sanatın hitap ettiği en geniş kitle göz önüne alındığında ise sanatın tanımlanmasında sanat tüketicisi daha etkili duruma gelmektedir. Bu durumda sanatın ne olduğu sanat tüketicisi nezdinde ne anlama geldiğini e bağlıdır denebilir. Erinç'e (2004a:23) göre sanat, güzel olan değil, hoş gidendir; yani böylece alıcının duyguları sanatın tanımlanmasında ön plana çıkartılmış olmaktadır. Geiger'e (1985:75) göre tüketici tarafından sanat, kendisinden doğan dolaysız etkiler için aranmaktadır. Ama bu etkiler iki türdür ve ruhsal anlamları bakımından yeteri kadar birbirinden başkadır. Bunlardan birincisi şarkı ve senfoni gibi müzik eserlerinde olduğu gibi, ben kavramının derinlerine inen etki, yani sanatın derin etkisidir. İkinci tür etki ise yüzeysel etkidir. Sanat eserinin salt olarak hoş gitmesi, zevk ve heyecan yaratması etkisidir. Salt sanat etkisi, derin etkidir. Eğer en derin sanat yapıtlarında bile yüzeysel etkiden kaçınılmıyorsa, bu etkinin derin etkiye doluluk ve canlılık kazandırmasındandır; ama yine de yüzeysel etki, derin etkiye göre ikinci derecededir.

Bazılarına göre sanat kavramını anlamada sanat ile insan arasında bazı benzer noktalardan yola çıkılabilir. Edman'a (1998:14) göre sanatın alanı ile insanın hâkim olmaya çalıştığı alan aynıdır. İnsanın içinde yaşamak zorunda olduğu madde ve hareket dünyası ile otomatik davranışlar ve rasgele isteklerle dolu iç dünya bu alanı temsil eder. Edman için (1998:14) bir değneği kırmak, bir kulübe, bir gökdelen veya bir katedral yapmak, anlaşmak için dili kullanmak, ekin ekip kaldırmak, çocukları besleyip eğitmek, bir kanun veya ahlak yasası hazırlamak, elbise dokumak, bir madeni topraktan çıkarmak gibi tüm uğraşlar bir rölyefe şekil vermek veya bir senfoni bestelemek gibi sanat örnekleridir. Ersoy'a (2002:37) göre sanatın oyundan çıktığını savunanlar da vardır. İlkel insanın en önemi gereksinimi olan beslenme sorununu hallettikten sonra, geriye kalan boş vakitlerinde hiçbir amacı ve çıkarı olmaksızın yapılan çabalar oyun şeklinde ortaya çıkar. Oyun fazla enerji tüketilmesine yardım eder. Vücuda hareket sağlar, ayrıca sevinç de verir. Bu sebeplerden sık sık tekrarlanır. Diğer yandan boş, kalan insan bir süre eşyayı ve doğayı seyrederek vakit geçirip kendini oylar, bir süre sonra, izlemek yerine doğanın nesnelere süsleme yoluna başvurarak yine doğayı kendine hoş göstermeye çalışır.

Yukarıdaki tanımlardan farklı olarak sanat hakkında sıra dışı görüşler de vardır. Ashton'a (2001:27) göre sanat doğruyu fark etmemize yardımcı olan bir yalandır. Benzer şekilde Kuspit (2006:51) ise su dolu bir bardağın içine konan çubuk bükülmüş gibi görünür, "ama biz aslında çubuğun bükülmediğini biliriz" biçiminde bir benzetme yaparak sanatında bir yanıltma olabileceğini ileri sürmüştür. Sanat, deyim yerindeyse, akıl yoluyla doğrusu görülebilen doğal bir yalandır. Genç'e (2004:10) göre sanat, bazen korkuyu, dehşeti, coşkuyu, hüznü veya sevinci görsel araçlarla dışa vurmak, bazen sıradan bir olayın görsel anlamını ortaya çıkartmak, bazen de basmakalıp yapıların nesnel gerçekliğini yıkmaktır. Klee'e (2006:34) göre ise sanat, görünen şeyleri kopya etmez, tersine onları görünür duruma getirir. Sanat nasıl tanımlanırsa tanımlansın, insanın hayatında yer aldığı bir gerçektir. İnsan hayatı sanatsız düşünülemez. Eğitimde her aşamasında yer almalıdır. Öyleyse eğitim de sanatsız düşünülemez. Chapman'a (1994:12) göre sanat, çocuklar ve gençler için birçok yönden önemlidir. Sanat onlar için görme, öğrenme hissetme ve hayal etmesi anlamına gelir. Sanat ayrıca onlar için geçmişin mirasını kapsayan imgelerle dolu bir çalışma konusudur.

Bu kapsamda öne çıkan husus ise sanat eğitimi hususudur ve günümüz insan profili göz önünde tutulduğunda, salt olarak kültürlenme ve terbiye edilme için eğitim öğretim ortamlarının vazgeçilmez bir yapısı olmak zorundadır. Sanat eğitimi eğitim öğretim ortamlarında diğer pek çok dersin içeriğinden farklıdır ve etkileyici gücü itibarıyla katacağı olumlu duygular da fazladır.

Sanat eğitimi bireylerdeki sanatsal düşünceyi ve yeteneği harekete geçirir ve bunu sanat tüm sanat ortamlarında kimi zaman oyun oynamaya, kimi zaman deneyip yanılmaya dayalı süreçler içinde gerçekleştirir (Aslantaş, 2014:187). Sanat eğitimi sürecinde istenilen amaca ulaşabilmek ve sanat eğitiminden olumlu sonuçlar alabilmenin başında bahse konu sanat eğitiminin nitelikli biçimde yapılması gelir (Buyurgan ve Buyurgan, 2012'den Akt. Gökdaş ve Öztürk, 2017:684). Sanat eğitiminin yapısı, özellikleri ve ulaşmak istediği amacı belirleyen, kimi zaman amaca yönelik yenilikler yapmayı zaruri kılan veya süreci tekrar gözden geçirmeye sebep olan önemli bir değişken de kişilerin bu süreçteki tutumlarıdır. Kişilerin sanata, sanatçıya, sanat ürününe, sanat eğitimi sürecinin önemi ve gerekliliğine ilişkin görüşleri ile şekillenen tutumlar, sanatçı ve sanatsever arasındaki duyuşsal bir belirleyicidir.

Genel anlamda tutum, bireyin belli bir objeye karşı gösterdiği önyargılı bir tepkidir ve üç bileşeni vardır. Bu bileşenler bilişsel, duyuşsal ve davranışsal süreçler olarak isimlendirilebilir. Birey bir obje ile ilgili algılarını, duygularına, inançlarına ve değer yargılarına dayanarak değerlendirir. Söz konusu objeye karşı belli bir düzeyde tepki oluşturur. Tepki aynı zamanda geleceğe yönelik bir karar niteliği de taşır (Ülgen, 1995:97). Öner'e (2006:199) göre tutum bir tür zihniyettir ve bu zihniyet, zihnin akıl yürütürken içinde bulunduğu ortamdır. Bu ortam akıl yürütme esnasında bireyin kullandığı kavramlara anlam kazandırır. Demirel (2001:125) tutumu, bireyi belli insanlar, nesnelere ve durumlar

karşısında belli davranışlar göstermeye iten öğrenilmiş eğilim olarak tanımlamaktadır. Tavşancıl'a (2002:67) göre bir bireyin tutumları gözle görülemez, fakat onun davranışlarına bakarak bir objeye ilişkin tutumu hakkında fikir sahibi olunabilir. Tutumların bireyler ve olaylar üzerindeki etkisi, sanatın da en önemli ve dikkat çekici taraflarından biridir. Bireylerin duyguları ve algıları ile doğrudan ilişkili olan tutumun sanatın içindeki bir unsur gibi düşünülmesi de yanlış olmayacaktır.

Sanat, insanoğlunun öteden beri ilgilendiği bir olgudur. Geçmişten günümüze kadar, insanlar sanatla ilgili olsalar da olmasalar da sanatı sevseler de sevmeseler de sanatın varlığını kabul etmişlerdir. Bireyin düşüncesinde oluşturulan sanat kavramına göre kişisel tutumu da oluşmaktadır. Bireyin bu olumlu veya olumsuz tutumu çevresindekileri de etkilemektedir. Eğer bu birey bir öğretim elemanı ise söz konusu tutum çevredeki bireyleri daha çok etkilemektedir. Çünkü öğretim elemanı aydın kişi olarak kabul edilir. Onun düşünceleri ülke, bölge, mahalle, okul gibi yakın ve uzak çevre için önemlidir. En azından sürekli iletişim içinde olduğu ve sürekli bir sirkülasyon içinde olan öğrenciler onun görüşlerinden etkilenirler. Bu açıdan, öncelikle öğretim elemanlarının sanata karşı olan tutumlarının bilinmesi, sonrasında bu tutuma yönelik çeşitli çalışmaların veya projelerin üretilmesi açısından önemli görülmektedir.

2. Amaç

Bu çalışmanın amacı, Karadeniz Teknik Üniversitesinde sanat eğitimi veren bölümler haricinde görev yapan öğretim elemanlarının sanata ilişkin görüşlerini belirlemektir.

3. Yöntem

Araştırmada tarama modelinden faydalanılmış olup, bu kapsamda araştırmacılar tarafından geliştirilmiş olan ölçek kullanılmıştır. Karasar (2002:135) tarama modellerini geçmişte tamamlanmış ya da halen var olan bazı durumların olduğu biçimiyle betimlenmesi, incelenmesi için yapılan araştırma modelleri olarak tanımlamıştır. Karakaya ise (2014:59) tarama modelini farklı gruplarda yer alan kişilerin herhangi bir olgu, durum ya da olaya ilişkin görüşlerinin alındığı çalışmalar olarak tanımlamıştır.

3.1. Çalışma Grubu/Katılımcılar

Yapılan çalışmada katılımcılar Karadeniz Teknik Üniversitesi kurumlarında görev yapan, akademisyen kadrosunda bulunan ve sanat eğitimi veren bölümlerin elemanları haricindeki kişilerden oluşmuştur. Veri toplama amacıyla kullanılan ölçeğin ilgili linki tüm akademisyenlere e-posta ile gönderilmiş, ölçeği doldurarak dönüş yapan 162 akademisyen de katılımcıları oluşturmuştur.

3.2. Katılımcılara Ait Tanımlayıcı Bilgiler

Katılımcı akademisyenlerin tanımlayıcı bilgilerinin yer aldığı tablolar incelendiğinde cinsiyet haricinde genellikle belli başlıklarda yüzdelerik dağılımın yoğunlaştığı görülmektedir. KTÜ'de görev yapılan süre değişkeninde 0-5 yıl arası kıdemi olanlar, unvan düzeyinde ise daha çok araştırma görevlisi kadrosunda olanlar katılım yoğunluğu göstermiştir. Yaş düzeyinde ise 35 yaş ve altı düzeyinde katılım yoğunluğu bulunmaktadır. Cinsiyet değişkeninde ise kısmen dengeli bir biçimde dağılım gerçekleşmiştir.

Tablo 1

Katılımcılara Ait Tanımlayıcı Bilgiler

Kıdem	f	%
0-5 yıl	89	54,9
6-10 yıl	26	16,0
11-15 yıl	21	13,0
16 yıl ve üzeri	26	16,0
Cinsiyet	f	%
Kadın	83	51,2
Erkek	79	48,8
Toplam	162	100,0
Unvan	f	%
Uzman	6	3,7
Okutman	3	1,9
Arş. Gör.	74	45,7
Ögr. Gör.	22	13,6
Yrd. Doç.	32	19,8
Doç.	13	8,0
Prof.	12	7,4
Toplam	162	100,0
Yaş	f	%
35 yaş ve altı	95	58,6
36-55 yaş arası	60	37,0
56 yaş ve üzeri	7	4,3
Toplam	162	100,0

3.3. Verilerin Toplanması

Veri toplama sürecinde Ayaydın, Kurtuldu, Akyol Dayı, (2017) tarafından geliştirilmiş olan “Sanata İlişkin Görüşleri Belirleme Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçek tek boyutlu ama iki alt başlık altında toplanan toplam 25 maddeden oluşmuştur. Ölçeğin geliştirilmesi sürecinde Alpha katsayısı 0,93 olarak bulunmuştur. Ölçeğin toplam varyansı açıklama oranı maddelerin elenmesi öncesi %55,28, sonrasında ise %58,93 olarak gerçekleşmiş, faktörler arası korelasyon ölçümlerinde ve oluşan faktör yüklerinde de güçlü bir yapıyı desteklemiştir. Doğrulayıcı faktör analizi uygulamasında da uyum iyiliği sınırları korunmuştur. Bu çalışma için yapılan ön hazırlık sürecinde ilk olarak kullanılacak olan ölçeğin değişkenleri ve maddeleri ile çevrimiçi hale getirilmesi üzerinde çalışılmıştır. Daha sonra uygulama yapılması düşünülen ve sanat eğitimi bölümleri haricinde bölümleri olan fakültelerdeki tüm akademisyenlerin kurumsal e-postaları kayıt altına alınmış ve ölçeğin gönderilmesi sağlanmıştır. Öğretim elemanlarının ölçeğe çevrimiçi olarak cevap vermeleri ile toplanan veriler çeşitli istatistiksel işlemlerden geçirilmek üzere hazırlanmıştır.

3.4. Verilerin Çözümlemesi

İstatistik işlemler için bir istatistik paket programı kullanılmış ve elde edilen verilere yönelik frekans yüzde ölçümleri ile çeşitli karşılaştırmalı ölçümler yapılmıştır. Öğretim elemanlarının tanımlayıcı bilgileri ile maddelere verilen cevapların belirlenmesi için frekans yüzde ölçümleri, öğretim elemanlarının yaş, kıdem, cinsiyet, fakülte gibi değişkenlerine yönelik değerlendirmeler için karşılaştırmalı ölçümler tercih edilmiştir. Karşılaştırmalı ölçümler öncesinde verilerin normal dağılım varsayımını karşılayıp karşılamadığının tespiti açısından, toplanan verilere ilişkin basıklık çarpıklık katsayıları incelenmiştir. İnceleme sonucunda verilerin varyans homojenliğini taşıdığı görülünce parametrik testler kapsamında t testi ve Anova testi tercih edilmiştir. Bu testlerde anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ hata payı düzeyine göre kabul edilmiştir. Ölçeğin güvenilirliğine yönelik yapılan ölçümde ise güvenilirlik katsayısı 0,90 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 2

Ölçek Sonuçlarına Yönelik Basıklık Çarpıklık Değerleri

Ölçek Toplam	Basıklık		Çarpıklık	
	Ölçüm	SS	Ölçüm	SS
	-,401	,191	-,258	,379

Basıklık ve çarpıklık katsayıları için referans sınırlarının çeşitli çalışmalarda (Vural, 2013; Arslan, 2015; Yıldız ve Çevik, 2016) +1 ile -1 arasında, bazı çalışmalarda (Serinkan, ve Bardakçı, 2007; Sağer, Sağal ve Gürpınar, 2013; Vural, 2013; Ünal ve Gürsoy, 2014) +2 ile -2 arasında olması gerektiği vurgulanmış, Albayrak (2009:209) ise basıklık değerinin +3 ile -3 aralığında olabileceğini belirtmiştir. Tablo incelendiğinde basıklık ve çarpıklık katsayılarının genel hatlarıyla referans olarak kabul edilen aralıklar çerçevesinde dağıldığı görülmektedir. Bu durum toplanan verilerin normal dağılım varsayımını karşıladığına işaret etmektedir.

4. Bulgular

Bu bölümde katılımcıların 25 maddeye verdikleri cevaplar frekans ve yüzde tablosu olarak açıklanmıştır. Ölçeğin alt başlıklarına yönelik oluşturulmuş tablolar sonrasında ise karşılaştırmalı ölçümlere yer verilmiştir. Frekans tablolarında yüzdelik değerler açıklanırken olumsuz seçenekten olumluya doğru rakamlar ile kodlanarak (Örn: 1 = hiç katılmıyorum, 5 = tamamen katılıyorum) verilmiştir. Karşılaştırmalı ölçümler verilerin normallik varsayımını karşılaması sebebiyle parametrik testler (t testi ve ANOVA testi) içerisinde seçilmiştir.

Tablo 3

Ölçek Sonuçlarına Yönelik Yüzde (%) Tablosu

Maddeler	1	2	3	4	5
Sanat benim için heyecan vericidir.	%6	%1,9	%18,5	%36,4	%42,6
Sanat benim için ilgi çekicidir.	%6	%6	%15,4	%34,0	%49,4
Sanat eğlenceli bir uğraştır.	%1,2	%1,2	%11,1	%42,6	%43,8
Sanat ile eğitim-öğretiminin etkililiği artırılabilir.	---	%2,5	%10,5	%35,8	%51,2
Sanat ile ilgili kitapları okumaktan hoşlanırım.	%6,2	%15,4	%36,4	%21,6	%20,4
Sanat ile uğraşmaktan hoşlanırım.	%6	%7,4	%32,1	%25,9	%34,0
Sanat öğrencilere, öğretimde karşılaşılabilecek sorunları çözebilme konusunda yardımcı olur.	%1,2	%3,7	%27,8	%33,3	%34,0
Sanat, bir probleme farklı çözüm yolları üretebilme kolaylaştırır.	%6	%3,1	%21,0	%37,0	%38,3
Sanat, çağdaş öğretimin gerekliliğini anlayabilme açısından önemlidir.	%1,2	%3,7	%21,6	%35,8	%37,7
Sanat, çok yönlü bir öğretim ortamı oluşturabilmesi bakımından önemlidir.	---	%3,7	%14,8	%35,8	%45,7
Sanat, eğitim-öğretimin kalitesi bakımından önemlidir.	%1,9	%1,9	%16,0	%35,8	%44,4
Sanat, hayal gücünü ve dolayısıyla geniş düşünebilme geliştirir.	---	%6	%6,2	%18,5	%74,7
Sanat, hayatı daha düzenli yaşamaya yardımcı olur.	%2,5	%4,3	%24,7	%31,5	%37,0
Sanat, öğrencileri çağdaş bir geleceğe hazırlama bakımından önemlidir.	%1,2	%2,5	%9,3	%38,9	%48,1
Sanat, öğrencilerin daha objektif bireyler olmalarını sağlar.	%1,9	%6,2	%20,4	%33,3	%38,3
Sanat, öğrencilerin özleştireni yaparak kendi düzeylerini değerlendirmelerini sağlar.	%6	%3,7	%23,5	34,6	%37,7
Sanat, öğretim etkinliklerinin düzenlenmesinde önemli bir yere sahiptir.	%6	%5,6	%19,8	%40,7	%33,3
Sanat, yükseköğretimde zamanı daha eğlenceli geçirme bakımından önemlidir.	%6	%4,3	%11,1	%41,4	%42,6
Sanatla uğraşmak ileriye dönük kararlar alabilme kolaylaştırır.	%6	%6,8	%24,7	%40,1	%27,8
Sanatsal bakış açısı tüm meslekler için gereklidir.	%6	%6,2	%6,8	%37,0	%49,4
Sanatsal etkinlikler geleceğe yönelik hedefler belirlemede etkili olabilir.	%6	%6,2	%21,0	%39,5	%32,7
Sanatsal etkinlikler öğrencilerin başarısını olumlu yönde etkiler.	---	%1,9	%11,7	%46,9	%39,5
Sanatsal uğraşlar, öğrencileri rahatlatarak derslere motive edebilir.	---	%6	%9,9	%41,4	%48,1
Sanatsal uygulamalar her ortamda dikkatimi çeker.	%6	%3,7	%17,9	%39,5	%38,3
Tüm üniversite öğrencileri sanatla ilgili bir ders almalıdır.	%6	%2,5	%18,5	%25,3	%53,1

Tüm tablo genel olarak yorumlandığında tamamen olumsuz bir yaklaşımın yok denecek düzeyde az olduğu, hatta kimi sorularda en zayıf seçeneğin tercih bile edilmediği görülmüştür. Katılımcıların genel eğilimi kimi zaman orta düzeyde görünse de pek çok maddede yüksek düzeyli ve olumlu bir eğilim olarak karşımıza çıkmaktadır. Katılımcıların sanata ilişkin bakış açıları ve algılarının önemli ölçüde olumlu olduğunu söylemek mümkündür.

Tablo 4

Cinsiyet Değişkenine Yönelik t Testi Analiz Sonuçları

Cinsiyet	Ortalama	SS	sd	t	p
Kadın	105,32	14,63	160	1,89	,061
Erkek	100,91	15,08			

Cinsiyet değişkenine yönelik karşılaştırma sonucuna göre gruplar arasında anlamlı farka rastlanmamıştır [$t = 1,89$; $p < ,05$]. Ölçeği cevaplayan katılımcıların cinsiyetleri ortaya çıkan olumlu eğilime etki etmemiştir.

Tablo 5

Kıdem, Unvan ve Yaş Değişkenine Yönelik Anova Testi Analiz Sonuçları

Faktör	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
KTÜ Kıdem	Gruplar arası	306,877	3	102,292	,452	,717
	Gruplar içi	35792,283	158	226,533		
	Toplam	36099,160	161			
Unvan	Gruplar arası	2009,387	6	334,898	1,523	,174
	Gruplar içi	34089,773	155	219,934		
	Toplam	36099,160	161			
Yaş	Gruplar arası	234,174	2	117,087	,519	,596
	Gruplar içi	35864,986	159	225,566		
	Toplam	36099,160	161			

Tablo incelendiğinde katılımcıların Karadeniz Teknik Üniversitesi'ndeki görev sürelerine, unvanlarına ve yaşlarına yönelik anlamlı bir farklılık bulunamamıştır [$F_{(3-158)} = 0,45$, $p < 0,05$] - [$F_{(6-155)} = 1,52$, $p < 0,05$] - [$F_{(2-159)} = 0,51$, $p < 0,05$]. Katılımcıların ölçek maddelerindeki eğilimine Karadeniz Teknik Üniversitesi'ndeki görev süresinin, unvanlarının ve yaşlarının etkisinin olmadığı söylenilebilir.

5. Tartışma ve Sonuç

Sanat her bireyin hayatında belirli bir dereceye kadar yer alır. Mağara insanlarından en ilkel topluluklara, çocuklardan en uygar uluslara varıncaya kadar insanın bulunduğu her yerde sanatın bulunması, sanatın bütün insanların ortak yaşantısı olduğunu gösterir (Bingöl, 1975:22). Bu ortak yaşantının sonucu olarak ortaya çıkan yapıtlar sanat eserlerini, sanat eserlerinin yarattığı etki de insanların duygu durumlarını etkilemekte, bu etkileşim sanata ilişkin yargıları ortaya çıkartmaktadır.

Karadeniz Teknik Üniversitesinde görev yapan öğretim elemanlarının bu konudaki görüşlerine göre de sanat; heyecan vericidir, ilgi çekicidir ve eğlenceli bir uğraştır. Ancak öğretim elemanları bu görüşte olmalarına rağmen, sanat ile uğraşmaktan hoşlandıklarını belirtmelerine rağmen ve sanatsal uygulamalar her ortamda dikkatlerini çekmelerine rağmen sanat ile ilgili kitapları okumaktan hoşlanmadıklarını belirtmişlerdir. Bu durum günümüz şartları da göz önüne alınarak sanatla ilgili kitaplardan daha çok genel anlamda kitap okumaya karşı olan bir tutum olarak görülebilir. Ya da sanatla ilgili kitaplar çoğunlukla teknik kitaplar olarak düşünülmüş olabilir.

Sanat sayesinde eğitim ortamlarının da kalitesi artacaktır. Eğitimin yalnızca doğal becerilerimizi geliştiren ve başarılarımızı ödüllendiren bir sistem olduğunu düşünmek yanlış olur (Robinson, 2003:9). Çünkü sanat, bilim gibi araştırmacının nesnel çabalarının adım adım ilerlediği bir alan değildir. Sanat eğitimi süreci bilinenin aksine farklılıkları ortaya çıkararak eğitime renk katar ve sanat eğitimi süreci, bireylere bu anlamda bir sanat eğitimi verebilmek anlamına gelmelidir (Erinç, 2004:95). Sanat eğitiminin bilişsel öğrenmeye dayalı olduğu gerçeği bu alanı bilimle daha çok kucaklaştırmıştır. Eğitimde yer alan sanatsal çalışmalar dünyayı anlamak için temeldir (Hurwitz ve Day, 1995:36). Öğretim elemanlarının bu konudaki görüşlerine göre de sanat eğitim etkinliği artırılabilir. Sanat eğitimi öğrencilere öğretimde karşılaşılabilecek sorunları çözebilme konusunda yardımcı olur ve bir probleme farklı çözüm yolları üretebilmeyi kolaylaştırır. Yine aynı doğrultuda sanat, çağdaş öğretimin

gerekliliğini anlayabilme açısından, çok yönlü bir öğretim ortamı oluşturabilmesi açısından ve öğretim etkinliklerinin düzenlenmesi açısından önemli bir yere sahiptir.

Sanat eğitimi süreci bireyin yaşam kalitesini artırabilir. Sonuçta sanat eğitimi araştırmaları da sanat derslerinin içeriği, öğrenciler, öğretim, öğretim ortamı ve düzeyi gibi konularda ufuk açmak, görüş kazandırmak için yapılır. Dahası, araştırmalar sanatın insan yaşamını yaşanılır kılmak, kültürel kimliğini oluşturmak, toplumu ve uygarlığı zenginleştirme yollarının göstermek bakımından da önemlidir (Kırıçoğlu, 2009:157). Sanat, hayal gücünü ve dolayısıyla geniş düşünebilmeyi geliştirir.

Sanat geleceğe daha güvenle bakmayı sağlar. Gelecek söz konusu olduğunda ise akla gelen en önemli husus çocuklardır. Çocuklar resimleriyle veya yaptıkları müzikleriyle gelecekteki yaratıcı fonksiyonlarını, maddi ve ruhsal birliğin uyumunu dinamik biçimde sağlayacaklarını anlatırlar. Bu durum onlar için ilerde büyük bir ressam olacaklarını belirtmek değil, sadece eğitimcileri kendi kişisel yapıları ve toplum içinde oynayacakları önemli rol konusunda uyarmaktır (Tansuğ, 1988:69). Öğretim elemanlarının bu konudaki görüşlerine göre de sanat, öğrencileri çağdaş bir geleceğe hazırlama bakımından önemlidir ve sanatsal etkinlikler geleceğe yönelik hedefler belirlemede etkili olabilir. Ayrıca sanat, hayatı daha düzenli yaşamaya yardımcı olur.

Sanat öğrencilerin daha iyi yetişmesine katkı sağlar. Çocuğun özellikle okul öncesi dönemde algılama, düşünme ve biçim verme süreçleriyle çevresini tanımayı, anlamayı bir anlamda da fethetmeyi öğrenmeye başlamasıyla eleştiri yetisi de belirmeye başlar. Bu eleştiri yeteneğini mümkün olduğunca erken uyandırmak ve temellendirmek, anne-baba, öğretmen için bir görev sayılmalıdır (Yavuzer, 1992:83). Öğretim elemanlarının bu konudaki görüşlerine göre de sanat, öğrencilerin daha objektif bireyler olmalarını sağlar ve özeleştiri yaparak kendi düzeylerini değerlendirmelerini sağlar. Sanatsal etkinlikler öğrencilerin başarısını olumlu yönde etkiler ve öğrencileri rahatlatarak derslere motive edebilir.

Sanat eğitimi, eğitim öğretim ortamlarını daha eğlenceli hale getirebilir. Gününüzde ise sanat eğitimi ortamları, farklı beceriler kazandırma süreci, eğlence ve zihinsel rahatlama süreci gibi de değerlendirilmektedir (Arnheim, 2007:17). Öğretim elemanlarının bu konudaki görüşlerine göre de sanat, yükseköğretimde zamanı daha eğlenceli geçirme bakımından önemlidir. Ayrıca sanatla uğraşmak ileriye dönük kararlar alabilmeyi kolaylaştırır.

Sanat tüm öğretim alanlarında yer almalıdır. Yabancı ülkelerde yükseköğretim kurumlarında, bütün disiplinlerin ilk sınıflarında ortak olarak sanat eğitimi verilmektedir. İlgili bazı ülkelerde yapılan çalışmalarda, sanat eğitimi sürecinin eksikliğinin üniversite öğrencilerinde düşünme ve görme yeteneği açısından uyumsuzluk, diğer derslerde başarılı olmalarına rağmen görsel yönden zayıflık olarak sonuçlanacağı ifade edilmiştir (Gürer, 1988:123). Öğretim elemanlarının bu konudaki görüşlerine göre de sanatsal bakış açısı tüm meslekler için gereklidir. Tüm üniversite öğrencileri sanatla ilgili bir ders almalıdır.

Sonuç olarak bakıldığında çalışma grubu olarak seçilen öğretim elemanlarının sanata bakış açılarının yukarıda da desteklenen felsefi ve sosyolojik kavramlar veya görüşler ile önemli ölçüde örtüştüğü ve olumlu yönde bir eğilim olduğu açıktır. Bu çalışmada elde edilen ve genellikle olumlu olarak nitelendirilen sanatsal bakış açılarının genellemesi ve daha geniş kitleleri kapsayacak biçimde yorumlanması için örneklemin genişletilmesi önerilebilir. Ortaya çıkan olumlu bakış açısının sanata verilen değer açısından önemli görüldüğü bu çalışmada kendini gösteren sonucun daha geniş kitlelerle yürütülmesi, muhtemel olumlu ya da olumsuz bakış açılarının tespiti ve yorumlanması için de önemlidir.

Kaynakça

- Albayrak, A. S. (2009). *Çok değişkenli istatistik tekniklerin varsayımları*. Ş. Kalaycı (Ed.). Spss uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri (s. 207-237) içinde. Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- Arnheim, R. (2007). *Görsel düşünme*. (R. Ögdül, Çev.). İstanbul: Metis Yayınları.
- Arslan, G. (2015). Ergenlerde psikolojik sağlamlık: bireysel koruyucu faktörlerin rolü. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 5(44), 73–82.
- Ashton, D. (2001). *Picasso konuşuyor*. (M. Yılmaz ve N. Yılmaz, Çev.). Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Aslantaş, S. (2014). Görsel sanatlar dersine yönelik tutum ölçeği geliştirilmesi. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(2), 185–196.
- Ayaydin A., Kurtuldu M. K. ve Akyol Dayı B., (2017). Sanata ilişkin görüşleri belirleme ölçeğinin geliştirilmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 204–209.
- Bigalı, Ş. (1984). *Resim sanatı*. Ankara: Şafak Matbaası.
- Bingöl, C. (1975). *Resim nedir nasıl yapılır nasıl öğretilir*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Boydaş, N., Balcı. Y. B. (1997). *Eğitim bilimine giriş*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Chapman, L. H. (1994). *Adventures in art*. Worcester-Massachusetts: Davis Publications Inc.
- Çakır İlhan, A. (1994). Üniversitelerde sanat eğitiminin gerekliliği. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 27(1), 128–138.
- Dede, H. (2016). Öğrencilerin sanata karşı bakış açılarını ortaya koymaya yönelik bir tutum ölçeği. *İdil Dergisi*, 5(25), 1559–1576. doi: 10.7816/idil-05-25-13
- Demirel, Ö. (2001). *Eğitim sözlüğü*. Ankara: Pegema Yayıncılık.
- Edman, I. (1998). *Sanat ve İnsan*. (T. Oğuzkan, Çev.). İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Erinç, S. M. (2004a). *Sanat psikolojisine giriş*. Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Erinç, S. M. (2004b). *Kültür sanat sanat kültür*. Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Ersoy, A. (2002). *Sanat kavramlarına giriş*. İstanbul: Yorum Sanat Yayıncılık.
- Geiger, M. (1985). *Estetik anlayış*. (T. Mengüşoğlu, Çev.). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Genç, A. (2004, Nisan). *Resim-İş öğretmenliği programına yeni bir bakış*. II. Sanat Eğitimi Sempozyumu. Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi, Ankara.
- Gombrich, E. H. (2007). *Sanatın öyküsü*. (E. Erduran ve Ö. Erduran, Çev.). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Gökdaş, Y. Ve Öztürk, D. (2017). Görsel sanatlar öğretimine yönelik tutum ölçeği geliştirilmesi: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(24), 683–692.
- Gürer, L. K. (1988). *Çağdaş teknoloji ve sanat*. II. Ulusal Sanat Sempozyumu. Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Ankara.
- Hurwitz, A., Day, M. (1995). *Children and their art (methods for the elementary school)*. Florida: Harcourt Brace College Publishers.
- Karakaya, İ. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. A. Tanrıoğen (Ed.). Bilimsel araştırma yöntemleri (s. 57-87) içinde. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Karasar, N. (2002). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.

- Kırıçoğlu, O. T. (2009). *Sanat, kültür, yaratıcılık*. Ankara: Pegema Yayıncılık.
- Klee, P. (2006). *Çağdaş sanat kuramı*. (M. Dündar, Çev.). Ankara: Dost Kitabevi Yayınları.
- Kuspit, D. (2006). *Sanatın sonu*. (Y. Tezgidenü, Çev.). İstanbul: Metis Yayıncılık.
- Öner, N. (2006). *Felsefi tutum felsefe eğitim sanat*. S. Büyükdüvenci ve V. Taşdelen (Haz.). Ankara: Hece Yayınları.
- Robinson, K. (2003). *Yaratıcılık aklın sınırlarını aşmak*. (N. Geyran Koldaş, Çev.). İstanbul: Kitap Yayınevi.
- Sağır, T., Sağal, O. ve Gürpınar, E. (2013). Müzik öğretmenliği programı özel yetenek sınavlarında ygs puanları ile müzik alanı puanları arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 10(1), 541–554.
- Serinkan, C. ve Bardakçı, A. (2007). Pamukkale Üniversitesi'nde çalışan öğretim elemanlarının iş tatminlerine ilişkin bir araştırma. *Selçuk Üniversitesi Karaman İ.İ.B.F. Dergisi*, 12(9), 152–163.
- Şenlitürk, A., Ketten, H. ve Arslan, A. (2017). Öğretmen adaylarının plastik sanatlara yönelik tutumlarının incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 25(2), 1–13.
- Tansuğ, S. (1988). *Sanatın görsel dili*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Tavşancıl, E. (2002). *Tutumların ölçülmesi ve spss ile veri analizi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Ülgen, G. (1995). *Eğitim psikolojisi*. Ankara: Lazer Ofset Matbaa Tesisleri.
- Ünal, O., Gürsoy, Y. E. (2014). Banka reklâmlarının müşteri tercihlerine etkisi. *Niğde Üniversitesi İİBF Dergisi*, 7(1), 304–314.
- Vural, L. (2013). Grasha-Riechmann öğrenme stili ölçeğinin yapı geçerliği çalışmaları. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 9(4), 481–496.
- Yavuzer, H. (1992). *Resimleriyle çocuk*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yetişken, H. (1998). *Estetiğin abc'si*. İstanbul: Kabalcı Yayınevi.
- Yıldız, M. A., Çevik, G. B. (2016). Evli bireylerin evlilik doyumlarının ve yaşam doyumlarının incelenmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 13(1), 227–242.